

(предмети, факти, случаи и т.н.), притежаващи ред различни по характер и величина свойства (признаци)". От друга страна в Икономическа енциклопедия (1972, с. 670) и А. Ю. Тотев и В. Цонев (1982, с. 4) се сочи, че масовото явление „се проявява с много отделни единици, които са така органически свързани помежду си, че формират в своята общност (съвкупност) едно монолитно цяло със свои собствени свойства и закономерности на зараждане и развитие". Аналогично е становището, по мое мнение, застъпено и от К. Гатев (1986, с. 7), също от К. Гатев, А. Спасов, Д. Радилов (1989, с. 10): „Масовите явления са съвкупности от множеството единици (случаи) и имат закономерности, които се отнасят за целите съвкупности, а не за отделните им единици. Тези закономерности се наричат статистически". А в статията на В. Цонев (1992, с. 4), посветена на философско-логическата природа на общата теория на статистиката, се изтъква, че „най-общо онтологично понятие е понятието **масово явление**, определено като набор от единици, които си приличат по някои общи признаци, но могат да се различават по други".

Най-обобщено посочените тук, а и в редица други статистически източници, определения на понятието „масово явление“ могат да се сведат до три: а) Масово явление имаме, когато дадено явление се проявява с много единици (случаи и т.н.); б) Масово явление имаме, когато чрез изследване на общността от единици, които го съставляват, могат да се разкрият закономерности, валидни за цялата общност (съвкупност) от единици и в) Масово явление имаме, когато то се състои от набор от единици с еднакви значения на някои признаци и с различни значения на други признаци, които представляват интерес за изследване.

Посочените различни интерпретации на понятието „масово явление“ според мен не създават еднозначни и недвусмислени възможности за дефиниране на обекта на статистическите (съвкупностните) изследвания. Например първото от посочените определения акцентува преди всичко върху броя на единиците (случаите), съставляващи масовото явление, но не дава отговор на това кое обединява множеството единици в обективна реалност и ги прави обект на статистическо (съвкупностно) изследване. В случая се дава приоритет на една второстепенна, според мен, характеристика на масовото явление, която не е свързана непосредствено с основните познавателни функции на статистическото (съвкупностното) изследване. С други думи, споделям мнението, изразено недвусмислено и от други автори (вж. напр. В. Цонев, 1984, с. 4), че не е необходимо обектът на статистическо (съвкупностно) изследване да включва масови явления с голям брой единици. Те, масовите явления, могат да включват, както правилно отбелязва В. Цонев „и четири случая, и три случая, и два, и един“.

Второто посочено определение на понятието „масово явление“ акцентува и върху още една характерна тяхна черта, а именно - възможността чрез неговото изследване да се разкрият закономерности, валидни за цялата общност (съвкупност) от съставляващите го единици. Тази интерпретация на понятието „масово явление“ изглежда по-широка и едновременно по-конкретна, но и тя в съществена степен е еднозначна. Споделям мнението, че не е задължително обектът на статистическото (съвкупностното) изследване да „откроява“ законо-